

Bomen voor het leven

De cruciale rol van bomen in de stad

Stel je voor: je wandelt door een groene wijk in de schaduw van verschillende soorten bomen terwijl je luistert naar de zingende vogels op de boomtakken en het gezoem van insecten. Deze bomen bezorgen je niet alleen een fijne ervaring en een mooi uitzicht; ze hebben ook een positief effect op je gezondheid en welzijn.

Auteur: Regina Zoeter, NLadviseurs

Waarom zijn bomen eigenlijk zo goed voor ons? Bomen reguleren de omgeving op een natuurlijke manier, vergelijkbaar met hoe een thermostaat de temperatuur in een ruimte beheert. Uit onderzoek blijkt dat een volwassen boom in de stad gemiddeld tussen de 10 en 40 kilogram CO₂ per jaar opneemt. Daarnaast filtert een boom andere schadelijke stoffen, zoals stikstofdioxide en fijnstof. De betere luchtkwaliteit helpt gezondheidsklachten als astma verminderen en dankzij de schaduw van bomen is er minder kans op huidkanker en hittestress; onder een boom kan het zeker 5 graden Celsius koeler zijn. De gevoelstemperatuur kan zelfs nog veel lager zijn. Bomen vangen daarnaast water op en houden dat vast. Minder kans op wateroverlast na extreme regen dus. Door

deze processen zorgen bomen niet alleen voor hun eigen groei, maar creëren ze ook een veel aangename en gezondere leefomgeving voor ons allemaal.

Wereldse inspiratie

Hoe bomen bijdragen aan een betere leefomgeving kunnen we zien in steden over de hele wereld. Zo zijn in New York met het ambitieuze MillionTreesNYC-project een miljoen bomen geplant om de stad groener en duurzamer te maken. En deze bomen kunnen nog heel wat 'buren' verwachten, want het streven is dat er tot 2035 nog 30 procent meer bomen bij komen. Nog een mooi voorbeeld is Singapore, ook wel 'city in a garden' genoemd. Daar is het groen prominent aanwezig en zijn verticale

tuinen en daktuinen een integraal onderdeel van de stedelijke planning. Al dat groen in een versteende omgeving leidt niet alleen tot meer schaduw, afkoeling en een betere luchtkwaliteit, maar ook tot een aanzienlijke toename van biodiversiteit. Verschillende soorten bomen zijn op zichzelf al een aanwinst voor de biodiversiteit, maar trekken ook nog eens allerlei soorten insecten en vogels aan.

Hoe zit het in Nederland?

Volgens onderzoek van Wageningen University & Research (WUR) is het planten van bomen in stedelijk gebied vanwege de toenemende problemen door klimaatverandering belangrijker dan ooit. Helaas blijkt ook dat veel Nederlandse steden nog niet genoeg

Schaduw is een belangrijke functie van deze iep langs een kade in Leiden. De kadebomen werpen schaduw op de huizen en zorgen voor verkoeling op straat

bomen hebben. Ruimtegebrek is daarbij een van de grootste oorzaken. Zeker in dichtbebouwde steden is weinig ruimte door intensieve bebouwing, veel verharding en een complexe ondergrondse infrastructuur met kabels en leidingen. Stadsbomen kunnen zich door dat ruimtegebrek dus niet altijd goed ontwikkelen tot volwassenheid. Zeker in monoculturen en met weinig vegetatie rondom de boom (waar natuurlijke predatoren zitten) is de kans op ziekten en plagen als die van de eikenprocieserups groot. Ook door extremere weersomstandigheden zijn bomen kwetsbaarder, bijvoorbeeld voor de letterzetter. Waarschijnlijk worden deze bomen door het veranderende klimaat alleen maar gevoeliger voor droogte en hitte.

Hoopvol

Gelukkig raken we er steeds dieper van doordrongen dat we bomen nodig hebben in ons leven. Als we in ons eigen land rondkijken, zien we allerlei mooie initiatieven. Zo plant Utrecht bomen aan langs de singels en in nieuwbouwwijken. Rotterdam wil tegen het jaar 2030 het aantal bomen per inwoner aanzienlijk verhoogd hebben door de aanleg van meer parken en groene straten. En er wordt veel hoopgevend en richtinggevend onderzoek gedaan waar beleidsschrijvers hun voordeel mee kunnen doen. De WUR werkt bijvoorbeeld aan het project CSI Trees waarbij boomsoorten worden getest op droogte- en hittestress, om zo te bepalen welke soorten het meest geschikt zijn voor stedelijke omstandigheden. Tijdens het

Future Green City World Congress, dat eind september werd gehouden in Utrecht, bleek dat steden op alle continenten te maken hebben met vergelijkbare uitdagingen. Die dag werden ook universele succesfactoren genoemd waar we met elkaar aan kunnen werken: actieve betrokkenheid van de samenleving bij vergroeningsprojecten, de veelzijdige gebruiksfuncties die natuur kan hebben in de stad, het werken op verschillende schaalniveaus (van gebouw, naar perceel tot de omgeving), ruimte om te experimenteren en stevige beleidskaders en regelgeving ter ondersteuning.

Visie op de boom

Die beleidskaders, een heldere visie en een strategisch beheerplan zijn belangrijke instrumenten op weg naar een waardevol en gezond bomenbestand in de stad. Bomen laten uitgroeien tot volwassen, gezonde exemplaren vraagt tijd en aandacht. Dus: ga voor de lange termijn en de juiste kennis, net als voor een goede planning en de nodige dosis toewijding. Boombeleid gaat immers een stap verder dan beheer en regelmatige boomveiligheidscontroles alleen. Boombeleid zou verankerd moeten zijn in elk project dat gaat over ruimtelijke inrichting, al direct in de ontwerpfase. Terwijl wordt nagedacht over bijvoorbeeld de inrichting van een nieuwbouwwijk – waar komen de huizen, hoe lopen de wegen? – moeten ook de groene elementen worden ingetekend, waaronder een substantiële hoeveelheid bomen van de juiste soort en met de juiste groeiomstandigheden.

Samenwerking tussen gemeenten, boomkwekers, ecologen, planologen en andere experts is daarom essentieel. Alleen dan kun je komen tot een toekomstbestendige leefomgeving met voldoende bomen die tot volle wasdom kunnen komen.

Boomvisieplan in de praktijk

Hoe ziet een boomvisieplan er grofweg uit? Natuurlijk is een visieplan altijd op maat gemaakt, maar de volgende onderwerpen moeten er in elk geval in zijn uitgewerkt:

Langetermijnvisie: wat is de rol van stadsbomen in de komende decennia? Denk aan thema's als ecologie, klimaat, mens en leefomgeving, esthetiek, veiligheid, duurzame instandhouding en het versterken en creëren van robuuste groenstructuren. De visie sluit aan op bredere stedelijke ontwikkelingsplannen

Deze kastanje in de Haarlemmerhout is uitgegroeid tot een beeldbepalende boom

en anticipeert op toekomstige uitdagingen als klimaatverandering.

Ruimte voor groei: in het beleidsplan staat hoeveel ruimte een boom nodig heeft om uit te groeien tot een volwassen exemplaar, zowel bovengronds als ondergronds – denk aan voldoende doorlaatbare grond, goede bodemkwaliteit en het vermijden van obstakels als kabels en leidingen.

Strategische soortenkeuze: boomsoorten die passen bij de huidige en toekomstige omstandigheden van de stad. Het kan gaan om inheemse soorten die passen bij de lokale omstandigheden, maar ook robuuste soorten die zijn opgewassen tegen nieuwe klimaatomstandigheden zijn een optie.

Beheer en onderhoud: niet alleen reguliere VTA-controles en beheer, maar ook preventieve maatregelen tegen ziekten en plagen. Een proactief beheerplan voorkomt dat kleine problemen escaleren.

Betrokkenheid van de gemeenschap: betrek bewoners bij de bomen in hun omgeving. Bijvoorbeeld met educatieve programma's, plantdagen en participatie bij beleidsontwikkeling. Zo ontstaat meer draagvlak en betrokkenheid bij het bomenbestand.

Groeizame ontwikkelingen

NLadviseurs heeft een team (boom)experts, adviseurs en ontwerpers dat zich dagelijks toelegt op het schrijven van visie- en beheerplannen, ook specifiek voor bomen. Zo werken we aan een kadebomenstrategie voor de gemeente Leiden; bomen zijn immers van onschatbare waarde in de Leidse binnenstad. Voor de provincie Groningen schreven we een boomplan, een solide basis voor het beheer van bomen in een bredere context, waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende functies die de bomen vervullen in het landschap. Voor het stadsbos Haarlemmerhout en het Frederikspark in Haarlem maakten we een beheerplan om deze stadsnatuur op een duurzame manier in stand te houden en kwalitatief verder te ontwikkelen.

Meer weten over boomvisie?

Neem contact op met de boomexperts van NLadviseurs. Check de QR-code of ga naar www.nladvisers.nl

Met een toekomstbestendige bomenvisie zorgen we ervoor dat bomen zich volledig kunnen ontwikkelen en hun ecosysteemdiensten optimaal kunnen (blijven) leveren.

BE SOCIAL
 Scan, lees & deel!